

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/245815,Rafal-Borkowski-W-cieniu-wieziennych-murow-Zycie-i-kariera-Czeslawa-Zdunka.html>
31.07.2026, 11:29

Rafał Borkowski: W cieniu więziennych murów. Życie i kariera Czesława Zdunka

Mimo odpowiedniego pochodzenia klasowego i pochlebnych opinii przełożonych, Czesław Zdunek padł ofiarą politycznej nieufności, która charakteryzowała stalinowską administrację. Jego przedwojenna służba stała się argumentem wystarczającym do usunięcia go z resortu bezpieczeństwa, kończąc obiecującą karierę w więziennictwie.

[Aparat bezpieczeństwa](#) [Represje](#)

31.07

Fot. F. Musiał (IPN)

Czesław Zdunek urodził się 31 lipca 1907 roku w Warszawie jako syn Stanisława i Julianny. Pochodził z rodziny robotniczo-rzemieślniczej. Ojciec pracował jako kelner, natomiast matka była kwiaciarką. Oboje wywodzili się z terenów powiatu grójeckiego.

W wieku trzynastu lat rozpoczął pracę jako goniec w Banku Przemysłowym Warszawskim, gdzie pracował w latach 1920–1924. Dzięki wsparciu pracodawcy uczęszczał wieczorowo do czteroletniej Szkoły Handlowej Zgromadzenia Kupców Miasta Stołecznego Warszawy przy ulicy Prostej. Następnie kontynuował naukę w ośmioklasowym Gimnazjum imienia Edwarda Rontalera. Zdał maturę w 1930 roku. W sierpniu tego samego roku został powołany do odbycia służby wojskowej w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie. Rok później przeniesiono go do rezerwy, a 1 stycznia 1933 roku otrzymał nominację na podporucznika rezerwy Wojska Polskiego. W tym samym czasie zawarł związek małżeński ze Stanisławą Kwiatkowską.

Początki pracy w więziennictwie

Karierę zawodową związał z więziennictwem. Już w sierpniu 1933 roku rozpoczął pracę w więzieniu w Płocku. Początkowo pełnił funkcję asystenta pracy więziennej, a z czasem objął stanowisko kierownika działu gospodarczego. 1 marca 1937 roku został przeniesiony do więzienia w Łomży, gdzie powierzono mu stanowisko kierownika działu pracy. Odpowiedzialny był za organizowanie zatrudnienia osadzonych oraz nadzór nad działalnością gospodarczą zakładu karnego.

Wskutek zbrojnej agresji Niemiec na Polskę 1 września 1939 roku, Zdunek został 3 września 1939 roku ewakuowany wraz z innymi pracownikami do Białegostoku, a następnie do Baranowicz. Ostatecznie w październiku powrócił do Warszawy. Przez wiele miesięcy pozostawał bez stałego zatrudnienia, utrzymując się głównie z handlu.

W czerwcu 1941 roku, obawiając się wywiezienia na roboty przymusowe do Niemiec, zgłosił się do Zarządu Zakładów Karnych. Otrzymał skierowanie do pracy w więzieniu w Siedlcach jako kierownik działu pracy i księgowości, funkcję tę pełnił do 23 lipca 1944 roku. Wówczas to został przeniesiony do zakładu poprawczo-wychowawczego w Studzińcu, gdzie pracował jako kierownik działu administracyjnego.

Po przejęciu placówki przez władze komunistyczne Zdunek został 16 stycznia 1945 roku zatwierdzony na tym samym stanowisku przez Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego. W pierwszych powojennych latach, w związku z brakami kadrowymi, Czesław Zdunek został w maju 1946 roku przeniesiony do więzienia karno-śledczego Warszawa III jako kierownik działu administracyjnego. W sierpniu objął stanowisko naczelnika tegoż więzienia. W tym samym roku wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej.

Epizod naczelnikowski

W opiniach służbowych z tego okresu określano go jako człowieka energicznego, zdolnego, obowiązkowego i bardzo dokładnego. Podkreślano, że nie liczył się z godzinami pracy oraz dobrze orientował się we wszystkich zagadnieniach administracyjnych. Według przełożonych szybko uporządkował kancelarię i dokumentację więzienia, a także przyczynił się do usprawnienia funkcjonowania działu administracyjnego. Podobnie oceniał go naczelnik więzienia Bogdan Bednarski:

„jako kierownik działu administracyjnego przyczynił się do zaprowadzenia odpowiednio ksiąg działu administracyjnego oraz kancelarii. Jest posłuszny, zdyscyplinowany, obowiązkowy, stanowczy, pracowity, sumienny, inteligentny. Przyczynił się do wyszkolenia funkcjonariuszy w dziale kancelaryjnym. Jest godzien zaufania i posiada autorytet wśród straża więziennej. Zasługuje na odznaczenie Brązowym Krzyżem Zasługi”.

W uznaniu zasług we wrześniu 1946 roku został odznaczony tym właśnie odznaczeniem.

Mimo pozytywnych ocen służbowych pełnienie funkcji naczelnika nie należało do łatwych. W raporcie z 18 kwietnia 1947 roku zwrócił się z prośbą do Dyrektora Departamentu Więziennictwa Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego z prośbą o przeniesienie do pracy w Wydziale Pracy Więźniów. Argumentował, że jego wiedza z zakresu księgowości i organizacji pracy mogłaby zostać lepiej wykorzystana w strukturach departamentu. Wskazywał również na

pogarszający się stan zdrowia. Skarżył się na rozstrój nerwowy i zaniki pamięci, które wiązał z trudnymi warunkami pracy w więziennictwie. W przypadku odmowy przeniesienia, prosił o zwolnienie go z funkcji naczelnika więzienia, tak aby mógł znaleźć sobie inne zatrudnienie.

Rozkazem z lipca 1947 r. przekazał obowiązki naczelnika więzienia Warszawa-Praga Edwardowi Wieczorkowi. 1 sierpnia 1947 roku został przeniesiony na stanowisko buchaltera-rewidenta w Departamencie VI MBP w Warszawie.

[Czytaj artykuł Rafała Borkowskiego *W cieniu więziennych murów. Życie i kariera Czesława Zdunka* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Aparat bezpieczeństwa, Represje

Artykuł